

כמעין המתגבר.

(1) אבות דרבי נתן פרק ארבעה עשר

(ג) חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי לכולן קרא להן שמות. לאליעזר בן הורקנוס קרא בור סיד שאינו מאבד טיפה קנקן זפותה שמשמרת את יינה. ליהושע בן חנניה קרא לו חוט המשולש לא במהרה ינתק. וליוסי הכהן קרא לו חסיד שבדור. ולישמעאל בן חנניה קרא לו גרוע במדבר שמחזקת מימיה (אשרי תלמיד שרבו מודה לו ומעיד עליו). ולאלעזר בן ערך קרא לו נחל שוטף ומעין המתגבר שמימיו מתגברין ויוצאין לחוץ לקיים מה שנא' (משלי ה) יפוצו מעינותיך חוצה ברחובות פלגי מים:

(1) אבות דרבי נתן פרק ארבעה עשר

אמר להם צאו וראו איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם כדי שיכנס בה לעוה"ב. נכנס רבי אליעזר ואמר עין טובה. נכנס רבי יהושע ואמר חבר טוב. נכנס רבי יוסי ואמר שכן טוב יצר טוב ואשה טובה. רבי שמעון ואמר הרואה את הנולד (נ"א כגון מרדכי יהודי שראה את הנולד). נכנס ר' אלעזר ואמר לב טוב לשמים ולב טוב לבריות. אמר להם רואה אני את דברי ר"א בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם. אמר להם צאו וראו איזה דרך רעה שירחק ממנה האדם כדי שיכנס בה לעוה"ב. נכנס ר' אליעזר ואמר עין רעה. נכנס ר' יהושע ואמר חבר רע. נכנס ר' יוסי ואמר עין רע ושכן רע ואשה רעה. נכנס ר' שמעון ואמר הלוחה ואינו משלם שהלוחה מן האדם כלוחה מן המקום שנא' (תהלים לז) לוח רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן. נכנס ר' אלעזר ואמר לב רע לשמים ולב רע למצות ולב רע לבריות ואמר להם רואה אני את דברי ר' אלעזר מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם:

מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק יד

. כשיצאו מלפניו הוא אמר אלך לדמסית למקום יפה ומים יפים ונאים והם אמרו נלך ליבנה למקום שתלמידים חכמים מרובים אוהבים את התורה. הוא שהלך לדמסית למקום יפה ומים יפים ונאים נתמעט שמו בתורה. הם שהלכו ליבנה למקום שתלמידים חכמים מרובים ואוהבים את התורה נתגדל שמו בתורה

(4) ילקוט שמעוני קהלת - פרק ו - רמז תתקעג

כי העושק יהולל חכם. כשהחכם מתעסק בעיסוקים הרבה הם מערבבין אותו מן החכמה, ויאבד את לב מתנה זה תורה שנאמר וממתנה נחליאל. דבר אחר עסק שמתעסק החכם בצרכי צבור הם משכחין אותו מן החכמה, אמר רבי יהושע בן לוי ששים הלכות למדתי מיהודה בן פדיה בחרישת הקבר, ולפי שהייתי עוסק בצרכי צבור שכחתי את כלם. דבר אחר עסקים שעסק שלמה בדברים שלא היה צורך בהם הטעו אותו שנאמר ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו. חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, כל זמן שהיה קיים היו יושבים לפניו, וכשנפטר הלכו להם ליבנה, והלך ר"א בן ערך אצל אשתו (לאימעוט) [לדיומסי] מקום שהמים יפים והנוה יפה, המתין להם כסבור שהם באים אצלו, לבסוף בקש ללכת אצלם ולא הניחתי אשתו, אמרה ליה מי צריך למי, א"ל הם צריכין לי, אמרה ליה הפת והעכברים מי דרכן ללכת אצל מי, הוי אומר עכברים אצל הפת, שמע לה וישב עד ששכח תלמודו, אחר ימים באו אצלו ושאלו לו פת חטים ופת שעורים אי זו טובה בליפתן, ולא היה יודע מהו ליפתן, ויש אומרים קם לקרוא בתורה בפרשת החדש ואמר החרש היה לבם צווחו ליה כולי עלמא התחיל לבכות והם בוכים עד שהחזירו לו תלמודו, והיינו דתנן ר"א אומר הוי גולה למקום תורה, וי"א אליהו ז"ל החזיר לו תלמודו, לכך נאמר כי העושק יהולל חכם: